

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 153/2014-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 4. marca 2014 predbežne prerokoval sťažnosti Všeobecnej úverovej banky, a. s., Mlynské Nivy 1, Bratislava, zastúpenej obchodnou spoločnosťou ČERNEJOVÁ & HRBEK, s. r. o., Kýčerského 7, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Milan Hrbek, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 20 NcC/17/2013 z 21. októbra 2013 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Nc/53/2013 z 2. októbra 2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosti Všeobecnej úverovej banky, a. s., vedené pod sp. zn. Rvp 23025/2013 a sp. zn. Rvp 23026/2013 s p á j a na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. III. ÚS 153/2014.

2. Sťažnosti Všeobecnej úverovej banky, a. s., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnené.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. decembra 2013 doručená sťažnosť Všeobecnej úverovej banky, a. s. (ďalej len „sťažovateľ“), vedená pod sp. zn. Rvp 23025/2013, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 20 NcC/17/2013 z 21. októbra 2013 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“). Súčasne toho istého dňa bola ústavnému súdu doručená aj sťažnosť sťažovateľa vedená pod sp. zn. Rvp 23026/2013, ktorou namieta porušenie tých istých základných práv podľa ústavy, listiny a práva podľa dohovoru uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7 Nc/53/2013 z 2. októbra 2013 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“).

Z oboch sťažností vyplýva, že sťažovateľ je účastníkom konania (žalovaným) pred Okresným súdom Prešov (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 11 C/56/2013, ktorého predmetom je rozhodovanie o návrhu M. D. (ďalej len „žalobca“) o uloženie povinnosti žalovanému zaplatiť žalobcovi sumu 566,78 €.

Sťažovateľ po zistení, že žalobca pôsobí ako vyšší súdny úradník na krajskom súde a tiež ako hovorca na okresnom súde a krajskom súde, ako aj ďalších súdoch v územnom obvode krajského súdu, podaním z 2. apríla 2013 vzniesol námietku zaujatosti proti zákonnej sudkyňi okresného súdu I. W. Svoju námietku odôvodnil údajnou zaujatosťou sudkyne okresného súdu v jeho veci pre jej pomer so žalobcom ako hovorcom vyplývajúci z ich vzájomnej spolupráce, a tým, že má „*dôvodnú obavu z existencie reálnej hrozby*“, že žalobca „*bude mať možnosť zasahovania do priebehu a výsledku súdneho konania...*“.

Krajský súd námietke sťažovateľa nevyhovel, keď sudkyňu okresného súdu nevytlúčil z prejednávania a rozhodovania v tejto veci. Sťažovateľ tvrdí, že uznesenie krajského súdu trpí nedostatkami, je nezákonné, svojvoľné a neoprávnene zasahuje do jeho označených práv, a tiež vyslovuje svoj právny názor, že v danej veci „*existuje a vždy bude existovať pochybnosť o nezaujatosti sudcu, ktorý má prejednávať a rozhodovať spor iniciovaný*

kolegom pôsobiacim na rovnakom pracovisku. Z daného hľadiska je naplnená hypotéza právnej normy § 14 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, nakoľko objektívne a nielen subjektívne) možno mať vždy oprávnenú pochybnosť o nezaujatosti takeého sudcu.“.

Sťažovateľ v podaní z 2. apríla 2013 súčasne uplatnil z rovnakých dôvodov aj námietku zaujatosti proti všetkým sudcom okresného súdu, sudcom okresných súdov v územnom obvode krajského súdu a tiež všetkým sudcom krajského súdu, o ktorej rozhodol uznesením najvyšší súd tak, že 25 sudcov krajského súdu vylúčil z prerokovávania a rozhodovania predmetnej veci a 15 sudcov z rozhodovania veci nevylúčil.

Sťažovateľ vo vzťahu k uzneseniu najvyššiemu súdu uvádza v zásade tie isté námietky, ako vo vzťahu k uzneseniu krajského súdu, a na základe uvedeného navrhuje, aby ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (čl. 36 ods. 1 listiny) a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uzneseniami krajského súdu a najvyššieho súdu porušené bolo. Okrem toho žiada zrušiť napadnuté uznesenia krajského súdu a najvyššieho súdu a vec im vrátiť na ďalšie konanie a domáha sa aj úhrady trov konania.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie

konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu môže ústavný súd hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré sťažovateľ označil, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, alebo keď preskúmanie označeného postupu (rozhodnutia orgánu štátu) v rámci predbežného prerokovania vôbec nesignalizovalo možnosť porušenia základného práva alebo slobody sťažovateľa, realnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (IV. ÚS 211/2012 a III. ÚS 98/2013).

II. A

K spoločnému prerokovaniu vecí

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde ak tento zákon neustanovuje inak a povaha vecí to nevyklučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“).

V zmysle § 112 ods. 1 OSP v záujme hospodárnosti konania môže súd spojiť na spoločné konanie vecí, ktoré sa uňho začali a skutkovo spolu súvisia alebo sa týkajú tých istých účastníkov. Zákon o ústavnom súde nemá osobitné ustanovenie o spojení vecí, avšak v súlade s citovaným § 31a zákona o ústavnom súde možno v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy použiť na prípadné spojenie vecí primerane § 112 ods. 1 OSP.

So zreteľom na obdobný obsah sťažností a na ich právnu a skutkovú súvislosť ústavný súd rozhodol o spojení sťažností sťažovateľa vedených pod sp. zn. Rvp 23025/2013 a sp. zn. Rvp 23026/2013 na spoločné konanie tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto uznesenia.

II. B

K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa

Sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru uzneseniami krajského súdu a najvyššieho súdu, ktoré rozhodovali na základe námietky zaujatosti o nevyhlúčení zákonného sudcu okresného súdu alebo o nevyhlúčení či vylúčení sudcov krajského súdu z rozhodovania v jeho veci. Ich rozhodnutia považuje sťažovateľ za nezákonné, svojvoľné a neodôvodnené.

Z konštantnej judikatúry ústavného súdu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vyplýva, že základné právo na prejednanie a rozhodnutie veci nestranným súdom je v občianskom súdnom konaní garantované prostredníctvom vylúčenia sudcu z jej ďalšieho prejednávania a rozhodnutia pre zaujatosť ustanoveniami § 14 až § 16 OSP.

Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prejednať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (II. ÚS 26/08, III. ÚS 218/08).

Obsahom tohto základného práva na prejednanie veci pred nestranným súdom však nie je povinnosť vyhovieť návrhu oprávnených osôb (t. j. samotného sudcu, ktorý podal takýto návrh podľa § 15 ods. 1 OSP, resp. účastníka konania, ktorý podal návrh podľa § 15a ods. 1 a 2 OSP) a vylúčiť ním označeného sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť (m. m. III. ÚS 378/2011, III. ÚS 461/2013).

Ústavný súd zistil, že sťažovateľ vzniesol námietku zaujatosti voči zákonnej sudkyňi, ako i všetkým sudcom okresného súdu dôvodiac, že žalobca je hovorcom okresného súdu a tiež Okresných súdov Humenné, Bardejov, Kežmarok, Stará Ľubovňa, Svidník a Vranov nad Topľou a pôsobí tiež ako vyšší súdny úradník na krajskom súde. Jeho pochybnosť o nezaujatosti sudcov spočívala v tom, že zákonná sudkyňa so žalobcom spolupracuje, a tiež

existuje dôvodná obava o reálnej hrozbe, že žalobca bude mať možnosť zasahovania do priebehu a výsledku súdneho konania mimo zákonného rámca.

Zároveň jeho námietka z rovnakých dôvodov smerovala aj proti sudcom krajského súdu s dôrazom na to, že práve na tomto súde je vyšším súdnym úradníkom. Svoju námietku podoprela aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Delcourt v. Belgicko zo 17. januára 1970) a nálezmi ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 74/2011 z 31. mája 2011 a sp. zn. II. ÚS 16/2000 z 15. júna 2000).

Ústavný súd preskúmal najprv uznesenie krajského súdu, ktorým tento súd rozhodol, že zákonná sudkyňa okresného súdu nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania vecí okresného súdu pod sp. zn. 11 C/56/2013, avšak nezistil žiadnu významnú skutočnosť signalizujúcu, že krajský súd postupoval svojvoľne a bez opory v zákone, resp. že sa nevysporiadal s argumentmi sťažovateľa.

Zákonná sudkyňa k námietke uviedla, že žalobcu osobne pozná, keďže pracuje na odvolacom súde ako vyšší súdny úradník, ale nie je s ním však v žiadnom takom vzťahu, v dôsledku ktorého by sa cítila byť zaujatá.

Nadriadený súd preskúmal vec a zistil, že na vylúčenie zákonnej sudkyne okresného súdu nie sú splnené zákonné podmienky. Pritom vychádzal nielen z § 14 ods. 1 OSP a § 30 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, vyjadrenia zákonnej sudkyne, ale aj z právneho názoru, že *„o nestrannosť musí dbať predovšetkým sudca sám... Musí mať dostatok schopnosti ovládať svoje konanie aj sféru svojich vnútorných pocitov. Súčasťou vecného prístupu sudcu k prejednávanej veci a k účastníkom konania je napr. aj schopnosť sudcu vyrovnáť sa vnútorne s prípadnými námietkami účastníkov v priebehu i mimo konania, ako aj s eventuálnou kritikou jeho konania, ktorá môže mať rozmanitú podobu (porovnaj R 47/1998).*

Pokiaľ by sudca (mimo iného) takúto schopnosť nemal, spochybňovalo by to jeho spôsobilosť vykonávať funkciu sudcu. Treba pripomenúť, že nezávislosť s nestrannosťou a odbornosťou (kvalifikáciou) sudcu sú podmienkami kvalitného rozhodovania a jeho predvídateľnosti a sledujú tak význam riadneho napĺňania (poskytovania) spravodlivosti.

Skutočnosti uvádzané žalovaným v námietke zaujatosti neumožňujú prijať záver, že je zákonná sudkyňa z prejednávania a rozhodovania danej veci vylúčená...

V súvislosti s namietanými kolegiálnymi vzťahmi nadriadený súd pripomína, že u takéhoto vzťahu chýba objektívny základ na konštatovanie zaujatosti, pretože vzájomné vzťahy medzi zamestnancami sú založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak by z takéhoto základu bol vyvodzovaný opačný záver, teda pochybnosti o tom, či takíto sudcovia budú schopní nezaujato a spravodlivo rozhodovať, znamenalo by takéto posudzovanie vlastne, že výlučne pracovný a kolegiálny vzťah medzi sudcami a zamestnancami na tom istom pracovisku vo všeobecnosti prezumuje porušovanie sudcovských povinností a zásad sudcovskej etiky. Ak rámec týchto vzájomných vzťahov neprekročí hranicu profesionálnosti, a kolegiálnosti, nemožno mať bez ďalšieho pochybnosti o ich nezaujatosti. Až v prípade, že by vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec výkonu funkcie sudcu a nadobudol charakter bližšieho osobného vzťahu, pôjde o okolnosť vzbudzujúcu opodstatnené pochybnosti o nezaujatosti a teda išlo by o dôvod pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci.

Vzťahy na pracovisku, ktoré však bežný pracovný a kolegiálny rámec neprekračujú [t. j. ak tieto vzťahy spočívajú iba na tom, že sa kolegovia navzájom poznajú, pretože sú zaradení na rovnaký (prípadne vyšší alebo nižší) súd, v tom istom oddelení alebo senáte], nemajú teda samé osebe povahu dôvodov vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci.

Iba tá skutočnosť, že určitá vec sa týka účastníka, ku ktorému má ďalší sudca len profesionálny, resp. kolegiálny vzťah, nemôže založiť pomer predpokladaný ustanovením § 14 ods. 1 O. s. p.“.

Najvyšší súd posudzoval tiež opodstatnenosť vznesenej námietky zaujatosti vo vzťahu k sudcom krajského súdu a svoje rozhodnutie riadne odôvodnil na s. 2 až s. 7.

V relevantnej časti odôvodnenia vychádzal nielen z účelu § 14 ods. 1 OSP, ale aj z konkrétnej judikatúry ústavného súdu, najvyššieho súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), subjektívnej a objektívnej neustrannosti sudcu a tiež aj z ústavy, ktorá v čl. 144 ods. 1 vymedzuje postavenie sudcov. Konkrétne napr. uviedol, že „pokiaľ ide o vzťah sudcu k účastníkovi konania, ktorý je sudcom (vyšším súdnym úradníkom), je

súdna prax jednotná v názore, že kolegiálny vzťah, ktorý neprekročí tomu zodpovedajúce medze, objektívne nezakladá dôvod pochybovať o nezáujatosti sudcu, a to ani v prípade, ak je účastníkom konania sudca (vyšší súdny úradník) vykonávajúci svoju funkciu na tom istom súde, keďže vzájomné vzťahy medzi sudcami (vyššími súdnymi úradníkmi) sú založené na profesionalite a kolegiálnosti (obdobne napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Nc 1/2012, sp. zn. 7 Nc 35/2012, sp. zn. 1 Nc 9/2012, sp. zn. 1 Nc 8/2010 a iné). Vzájomné vzťahy sudcov (vyšších súdnych úradníkov) vykazujú vo všeobecnosti znaky čisto profesionálnosti a kolegiality, ktoré ešte samé osebe v ničom nezakladajú možnosť vzniku pochybností o ich nezáujatosti alebo neobjektívnosti.“

Najvyšší súd ďalej uviedol, že vylúčil z konania tých sudcov krajského súdu, ktorí sa vyjadrili, že majú k žalobcovi bližší osobný - priateľský vzťah, pri ktorých dospel k záveru o existencii skutočnosti, ktorá je relevantná z hľadiska § 14 ods. 1 OSP, ktorá ich vylučuje z prejednávania a rozhodovania danej veci.

Vo vzťahu k iným sudcom krajského súdu, ktorí vo svojich písomných oznámeniach konštatovali, že ich vzťah k navrhovateľovi neprekročil rámec bežných kolegiálnych vzťahov, vzal najvyšší súd „na zreteľ, že pokiaľ ide o profesionálne, resp. kolegiálne vzťahy sudcov (a to i na tom istom súde), ktoré neprekračujú tomu zodpovedajúce medze, objektívne nie je daný dôvod pre pochybnosti o nezáujatosti, lebo táto skutočnosť sama osebe ešte nesvedčí o existencii vzťahu relevantného z hľadiska § 14 O. s. p. Až v prípade, že by vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec a nadobudol tak charakter bližšieho priateľského, či úzkeho súkromného vzťahu (zodpovedajúcej intenzity -pozri vyjadrenie sudcov uvedených v prvej výrokovej časti), mohlo by ísť o okolnosť vzbudzujúcu pochybnosti o nezáujatosti...

... je potrebné konštatovať, že len samotná obava (možná pochybnosť) z nestrannosti nestačí na založenie objektívnych pochybnosti o nedostatku nezáujatosti vzhľadom na právne (ústavné i zákonné) garancie nezávislosti sudcov a zákonné povinnosti sudcov konať vo veci bez predsudkov, nezávisle a nestranne. V tejto súvislosti je nutné zdôrazniť, že relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá, na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno

chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo i len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.“.

Vychádzajúc z odôvodnenia najvyššieho súdu a obsahu vznesenej námietky sťažovateľa je ústavný súd toho názoru, že o vylúčení či nevylúčení sudcov krajského súdu z prejednávania a rozhodovania v danej veci rozhodol najvyšší súd jasným a zrozumiteľným spôsobom, a preto napadnuté uznesenie nie je v žiadnom prípade svojvoľné, ako to tvrdí sťažovateľ.

Pretože ústavný súd v danej veci nezistil príčinnú súvislosť medzi uznesením krajského súdu a uznesením najvyššieho súdu a základnými právami podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (čl. 36 ods. 1 listiny) a právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, odmietol sťažnosti sťažovateľa po ich predbežnom prerokovaní ako zjavne neopodstatnené podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde (obdobne IV. ÚS 186/07, III. ÚS 98/2013).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. marca 2014